

BIZTONSÁGTECHNIKAI FELMÉRŐ VIZSGÁLATOK

Lőrinczy György¹

I.

Az elmúlt években bekövetkezett szervezeti változások, a Magyar Honvédség kezelésében lévő létesítmények, haditechnikai és egyéb eszközök elhasználódása egyre nagyobb feladatot ró minden szintű parancsnokra és vezetőre, akiket a törvények és szabályzatok köteleznek az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos tevékenység követelményeinek megvalósítására.

Tekintettel arra, hogy ezen tevékenységek jogháttere megváltozott (lásd. 1993. évi XCIII. törvény - Munkavédelmi Törvény -, valamint az 1993. évi CX. törvény - Honvédelmi Törvény - vonatkozó fejezete, illetve szabályzás alatt áll *(HM rendelet a Munkavédelmi Törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtására; Szolgálati Törvény)* a munkavédelmi tevékenységért felelős parancsnokok és a szaktevékenységet végző munkavédelmi megbízottak sokszor elbizonytalanodnak.

Az **MH Biztonságtechnikai Hivatal** által 1995. június-augusztus időszakban végzett biztonságtechnikai felmérő vizsgálatok eredményei olyan tapasztalatokat is adtak, amelyek alátámasztják a fent elmondottakat.

(A haditechnikai eszközök biztonságtechnikai vizsgálatának eredményét a IV. fejezetben ismertetem.)

Bár a megkezdett felmérő vizsgálatok az MH összességében csak mintavételes vizsgálatoknak tekinthetők, azonban a tapasztalatok és a balesetekről készült II. számú Adatlapok együttes értékelése nagy valószínűségű általánosításra adnak lehetőséget.

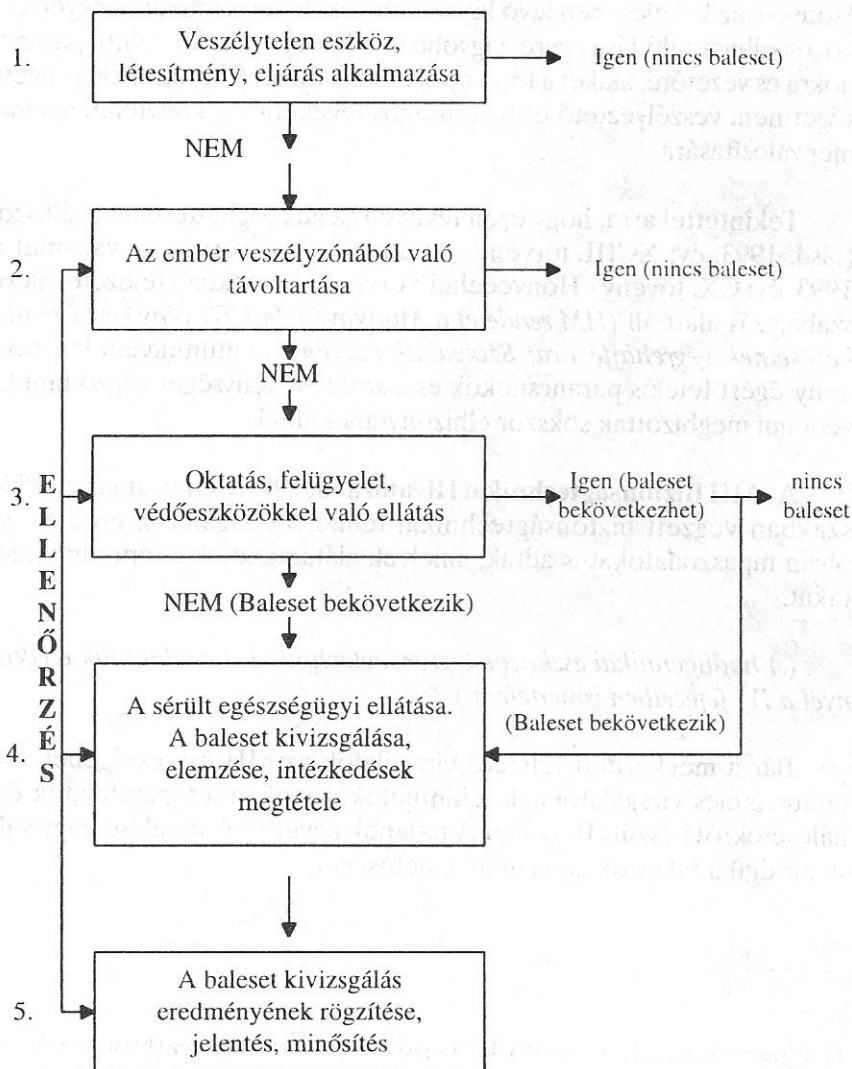
---

¹ Lőrinczy György mk. ezredes, MH Biztonságtechnikai Hivatal, Ellenőrzési Osztályvezető

Jelen cikkemmel szakirányú segítséget szeretnék adni mind a biztonságos tevékenységért felelős parancsnokoknak, mind a szaktevékenységet végző munkavédelmi megbízottaknak.

II.

A munkavédelmi tevékenységsorozat vertikumának főbb részei

Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos tevékenység megteremtése, fenntartása, a munkaszervezést tekintve **szoros egységet képez a bekövetkező balesetek esetén követendő eljárások szabályozásával és felügyeletével:**

1.) A veszélytelen eszközök, létesítmények, eljárások alkalmazására bár törekedni kell, a lehetőségek (technikai, pénzügyi) ezek beszerzését, alkalmazását nagyon szűk keretek közé korlátozzák.

2.) Az alkalmazásba vett nem veszélytelen eszközök, létesítmények eljárások esetén az embereket a veszélyzónából távol kell tartani. *Ezek történhetnek:*

a.) A veszélyzónából való mechanikus kizárással. Pl. Az illetéktelen személyek elől elzárt transzformátor állomások 0.4 KV-os kapcsolóhelyiségei, felvonók gépházai, stb.

b.) Feltétlenül ható biztonságtechnikai eszközök alkalmazásával. Ezek olyan kényszerkapcsolók amelyek a közvetlen veszély kialakulásakor vagy az ember veszélyzónába való bejutásakor, a veszélyhelyzetet az ember közreműködése nélkül, az eszköz vagy rendszer kikapcsolásával ill. működőkép telenségével szünteti meg.

Például:

- rádiólokátor állomások nagyfeszültségű szekrényei ajtajának nyitásakor a biztonsági kapcsoló a nagyfeszültséget lekapcsolja;

- a harcokcsivezető búvónyílás ajtajának kinyitása reteszeli a harcokcsitorony oldalszög mozgató motor villamos hálózatát;

- a villamos berendezések testzárlata esetén a hibás áramkört az áramforrás leválasztja, stb.

c.) Feltételesen ható biztonságtechnikai eszközök alkalmazásával. Ezek olyan kényszerkapcsolók, amelyek a veszélyzónát az eszköz ember által történő kikapcsolásával vagy működőkép telenségével szünteti meg.

Például:

- villamos hálózatok (kulcsos) szakaszoló kapcsolói; rádiólokátorok antennaforgató motor kulcsos reteszelő kapcsolója, stb.

d.) Biztonságtechnikai jelzőberendezések alkalmazásával. Ezek az eszközök csupán jelzik a veszélyhelyzet meglétét vagy a veszélyzóna határát.

Például:

- nagyteljesítményű elektromágneses sugárzás jelenléte rádiólokátorok vagy adóberendezések üzemelésekor;

- egysarkú testzárlat haditechnikai eszközön;

- tűzmegnyitás terepszakasz jelző a lőtereken, stb.

Az emberek veszélyzónából való távoltartását, a biztonságtechnikai eszközök meglétével, működőképességük - a szabályzatokban előírt gyakorisággal történő - ellenőrzésével és fenntartásával, a kezelőállomány részére a szükséges utasítások időben történő megadásával (biztonsági rendszabályok), valamint ezek betartásának ellenőrzésével kell biztosítani.

3.) Ha az embereket a tevékenységük során nem lehet a veszélyzónából kivonni, *akkor a tevékenységet ismerő és felügyelő parancsnok (vezető):*

a.) Gondoskodjon róla, hogy a veszélyes tevékenységet folytató állomány pontosan ismerje meg a veszélyforrás hatását, a várható balesetek és (vagy) egészségromlás jellegét, az ellenük való védekezés módját, és a bekövetkezett balesetek esetén követendő eljárást (elsősegélynyújtás, jelentés, stb.).

b.) Biztosítsa a veszély károsító hatásának megszüntetésére vagy csökkentésére szolgáló védőeszközöket, intézkedjen ezek használatára. (Az egyéni védőeszköz juttatásának belső rendjét az állományilletékes parancsnokok írásban határozzák meg. Ezen intézkedés kidolgozása mun-

kabiztonsági szaktevékenységnek minősül, ezért csak munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező személy készítheti elő kiadványozásra).

c.) Folyamatosan ellenőrizze (ellenőriztesse) a vonatkozó törvényekben, intézkedésekben, szabályzatokban meghatározottak betartását.

4.) A parancsnokok szervezzék meg a sérült személyek egészségügyi ellátását, gondoskodjanak a baleset kivizsgálásáról és indokolt esetben *intézkedjenek a hasonló balesetek megelőzésére:*

a.) *Elsősegélynyújtás feltételei:*

A munka és szolgálati helyeken - a tevékenység jellegének, elhelyezkedésének, a tevékenységet folytatók létszámának megfelelően - biztosítani kell az elsősegélynyújtás tárgyi, személyi és szervezési feltételeit.

Ezeken a helyeken jól látható módon jelezni kell az elsősegélynyújtó helyet, a kiképzett elsősegélynyújtónak nevét, valamint az orvosi ellátás biztosításának módját. (Pl. orvos és telefonszáma, mentők telefonszáma.)

b.) *A balesetek kivizsgálása:*

Az állományilletékes parancsnokoknak minden, a tudomására jutott balesetet ki kell vizsgáltatni. Azon balesetekről, amelyek a sérült halálát vagy 2 napot meghaladó szolgálatképtelenséget okozott, jegyzőkönyvet kell felvenni.

A súlyos, valamint a kettőnél több személy egyszerre (egyidőben) azonos helyen történő sérülését okozó balesetek kivizsgálása munkavédelmi szaktevékenységnek minősül, ezt csak középfokú vagy felsőfokú munkavédelmi képesítéssel rendelkező személy vagy az általa vezetett bizottság végezheti.

Ha a katonai szervezetnél ilyen végzettségű személy nincs, ezt a kivizsgálást az előljáró parancsnok által biztosított fenti végzettségű személynek kell vezetni.

A vizsgálatot lehetőleg a baleset körülményeinek rekonstruálásával úgy kell elvégezni, hogy a baleset bekövetkezéséhez vezető összes lény-

ges körülmény objektíven megállapítható legyen, adjon egyértelmű adatokat a "**Szolgálati (munka) baleseti jegyzőkönyv**" kitöltéséhez, valamint a baleset minősítéséhez.

c.) A baleset minősítése:

A munkáltatói jogkört gyakorló parancsnoknak minden általa kivizsgáltatott balesetet minősíteni kell.

Ezen tevékenysége során az állományilletékes parancsnok (vezető) minősíti a hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítő, továbbszolgáló, a szerződéses, a köztisztviselői és közalkalmazotti állomány balesetét és javaslatot tesz a hivatásos állományú katonák minősítésére.

III.

Ellenőrzés

1.) Az ellenőrzési kötelemek, (a parancsnokok általános ellenőrzési kötelemi részeként) kiterjednek a munkavédelmi tevékenység teljes vertikumában.

Az ellenőrzések tervezése és végrehajtása történhet:

- az előljáró átfogó ellenőrzése részeként;
- az előljáró munkavédelmi ellenőrzése keretében;
- parancsnoki munkavédelmi szemle keretében;
- egy-egy terület céllenőrzésével;
- veszélyes létesítmények és eszközök időszakos kötelező vizsgálatával;
- haditechnikai és egyéb eszközök technikai kiszolgálásakor, annak befejező részeként;
- a tevékenységet irányító parancsnokok (vezetők) állandó felügyelete keretében.

2.) Az ellenőrzéseket a vizsgált létesítmény, eszköz, tevékenység környezetének, körülményeinek ismeretében, ezek összefüggéseiben kell végrehajtani és értékelni.

Az ellenőrzések megtörténtét, annak megállapításait (kivéve az állandó felügyeletet) írásban rögzíteni kell.

3.) Az ellenőrzések alkalmával feltárt hiányosságok veszélyhelyzetek megszüntetésére a hatáskörileg illetékes szolgálati elöljárók kötelesek intézkedni és meggyőződni ezek végrehajtásáról.

4.) A biztonságos munkafeltételek megteremtése, fenntartása a szolgálati és munkatevékenység elmulaszthatatlan és fontos része. A munkavédelmi feladatokat nem lehet és nem kell más feladatoktól elkülönítve, önállóan végezni, mert az ember és a környezete együtt képezi a tevékenységének komplex rendszerét és adja zálogát honvédelmi feladataink biztonságos végrehajtásának.

IV.

A haditechnikai eszközök biztonságtechnikai állapota vizsgálatának eredményei

A vizsgált eszköz típusa: T-55 harckocsi

(kiképzési besorolású)

A vizsgált mennyiség: 22 db

<i>A vizsgálat tárgya</i>	<i>NMF értékelés %-ban</i>
Nyomóventillátor működőképessége	18
Vez. búvónyílás és a toronyforgató berendezés kényszerkapcsolata	23
Mechanikus toronyrögzítő szerkezet működőképessége	0
Vezetőülés párnázat állapota	5
Optikai berendezés szemvédő gumik, homloktámaszok állapota	64
Pk-i védőkeret, hüvelyterelő löveg, lőszer, lőszerhüvely mozgási veszélyzóna elkerítettsége	0

Kezelőbiztosító működőképessége	0
Periszkóp tisztító berendezés állapota, működése	45
Véskijárat állapota	0
Jelzőkürt működése	64
Ventillátor feletti védőrács megléte, állapota	36
Fejvédők megléte, állapota	0
Mentőláda megléte, tartalma	0
Motor erőátviteli rész, - küzdőtér válaszfal megléte, állapota	0
Búvónyílás fedelek rögzíthetősége	23

A vizsgált eszköz típusa: T-72 harckocsi
(kiképzési besorolású)

A vizsgált mennyiség: 24 db

<i>A vizsgálat tárgya</i>	<i>NMF értékelés %-ban</i>
Füstelszívó ventilátor és zárólemez működőképessége	13
Vez.búvónyílás és a toronyforgató berendezés kényszerkapcsolata	25
Vezetőülés párnázat állapota	25
Optikai berendezés, szemvédő gumik, homloktámaszok	75
Tűzbiztonsági berendezések szavatossága	nem vizsgálható
Löveg, lőszer, lőszerhüvely mozgási veszélyzóna elkerítettsége	0

Periszkóp tisztító berendezés állapota	21
Búvónyílás fedelek rögzíthetősége	18

A vizsgált eszköz típusa: 1-SZ-32 rávezető állomás

(kiképzési besorolású)

A vizsgált mennyiség: 3 db

<i>A vizsgálat tárgya</i>	<i>NMF értékelés %-ban</i>
A mikrohullámú adó nagyfeszültség- ajtónyitó kényszerkapcsolója	0
Parancsközlő rendszer adó nagyfeszültség és az ajtónyitás kényszerkapcsolója	0
Pellengátorok adó nagyfeszültség és az ajtónyitás kényszerkapcsolója	0
Küzdőtérben lévő antennaforgatást gátló biztonsági kapcsoló	0

A vizsgált eszköz típusa: 2P-24 indító állvány

(kiképzési besorolású)

A vizsgált mennyiség: 3 db

<i>A vizsgálat tárgya</i>	<i>NMF értékelés %-ban</i>
Búvónyílásfedelek által működtetett indítást gátló kapcsolók állapota	0
OV-65 fűtőberendezés állapota	0
Létrák állapota	0

(A vizsgálat idején a két légvédelmi rakéta eszköz esetében is találtunk működésképtelen biztonságtechnikai eszközöt, de az üzemeltető állomány a vizsgálat befejezése idejére ezeket működőképessé tette).

A vizsgálatok eredményének értékelése, valamint a vizsgálatokba bevont üzemeltető állomány közreműködése azt sugallja, hogy a magasabb technikai kiszolgálást igénylő légvédelmi rakéta eszközök esetében a biztonságtechnikai eszközök kiszolgáltsága, felügyelete is magasabb szintű, mint a vizsgált harckocsizó egységeknél.

A biztonságtechnikai felmérő vizsgálatokat az egységparancsnokok minden esetben támogatták és kifejezték, hogy az objektív vizsgálatok segítséget adnak a béketevékenységük tervezéséhez, szervezéséhez.

A Biztonságtechnikai Hivatal ezt a tevékenységet a következő időszakban rendszeresen, az illetékes szolgálati főnökségekkel egyeztetve, a vizsgálatok eredményeinek a szükséges mértékű ismertetésével tervezi végrehajtani.